

розумітися на тому, коли настає твоя черга реплікувати, зрештою як правильно закінчувати розмову.

Список використаних джерел:

1. Lazar, I. (2001). Incorporating intercultural communicative competence in pre- and in-service language teacher training. Strasbourg: European Centre for Modern Languages, Council of Europe Publishing.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-44>

Антоничева В. О.

*здобувачка освітньої програми «Журналістика»,
першого бакалаврського рівня 2 курсу,*

ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»

Науковий керівник:

Стекольнікова В. А.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач кафедри журналістики та філології,*

ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»

ЕСЕЙ: ПОГЛЯД НА КОНЦЕПТОЛОГІЮ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЖАНРУ

На сьогодні має велику популярність має такий жанр, як есе. Ця форма твору є вільною та дуже зручна для письменників та журналістів, які хочуть викласти свої думки та враження у невеликому обсязі тексту.

Початково французьке, слово «есе» (essai) походить від латинського *exagium*, що означає «зважувати», інакше «перевіряти», «випробовувати». Цим словом позначають прозові публіцистичні твори середнього обсягу з виразною авторською позицією [1, с. 7].

Для есея властивий несподіваний, неусталений погляд на явища життя, мистецтва, науки, вільна розкута композиція, асоціативність, зміщення часово-просторових планів, поєднання значних елементів художньої образності з науковими міркуваннями. Есей не передбачає систематичності викладу і навіть аргументованості висновків.

Вперше вжив цей термін і започаткував жанр есею французький письменник і філософ Мішель Ейкем де Монтень (1533–1592), який у 1580 р. видав перші дві книги свого головного твору «Essai». У 1588 р. з'явилося видання, що складалося з трьох книг. Починаючи свій твір,

Монтень так сформулював свій метод: «Я вільно викладаю свою думку про всі предмети, навіть ті, що виходять за межі мого розуміння і кругозору. Висловлюю її не задля того, щоб дати поняття про речі, а для того, щоб дати поняття про мої переконання». З французької літератури жанр есею поширився в інші, ставши на сьогодні найбільш продуктивним жанром публіцистичної журналістики. Досвід свідчить про «домінування есею як форми вислову думки в західному літературознавстві [3, с. 27–28].

Незважаючи на відносну свободу викладання думки (відсутність жорсткої композиційної моделі, певної формальної структури) мова есе регламентована і систематизована, мовна форма цілком підкорена вираженню логіки думки і впливу на адресата.

Тексти, написані в есеїчній манері, несуть в собі саме роздуми автора, його особове відношення до явища, його пряме або непряме спонукання до дії читача.

Існуюча класифікація есе, яка поділяється на оповідне, описове, аналітичне, критичне, рефлексивне є досить сумнівною, оскільки будь-який текст есе може поєднувати в собі декілька даних характеристик одночасно.

На думку А. Муравйової есе правильніше було б розділити на: особове, суб'єктивне есе, де основним елементом є розкриття тієї або іншої сторони авторської особистості, і есе об'єктивне, або «серйозне», де особовий початок підлеглий предмету опису або якійсь ідеї.

Таким чином, есе є більш літературним явищем, ніж філософським. У есе головне – авторське «Я», його роздуми на конкретну тему і відношення до хвилюючого питання.

Звідси стає ясно, що есе це суміжний жанр, що поєднує в собі ознаки, як аналітики, так і художності, це відбувається завдяки широті функцій, що виконуються текстами і вибору авторського підходу у власній роботі. Те, що буде стояти на першому місці: факт або його ж думка, багато в чому визначає долю його тексту.

Великий обсяг інформації приводить до того, що аудиторія має можливість вибирати не тільки текст, цікавий кожному читачу окремо, а також точку зору пишучого і самого автора [2, с. 51].

Розгляд есею як межової форми дозволив дослідниці розширити функціональну сферу жанру, зокрема українську еміграційну есеїстику Г. Швець поділяє на умовні групи (критерієм виступає момент контакту з межовими жанрами): ліричні есе, що наближаються до поезій у прозі; есе-рефлексії; есеїзовані літературно-критичні студії; есеїстична спогадова проза та публіцистичні есе.

У зв'язку з визначенням есею як «гібридного» жанру, деякі літературознавці, наслідуючи традиції формально-структурного підходу в розумінні жанру, намагаються визначити стрижневу рису есею, тобто «ядро жанру».

Важливою ознакою жанру есею, що відрізняє його від інших художніх та художньо-публіцистичних творів, є «щирість» та «життєвість» внутрішнього переживання автора, оскільки більшість есеїв з'являються через особисту потребу «зрозуміти», «пізнати», «розібратися».

Західні науковці також намагаються виокремити визначальні риси жанру есею. Так, більшою мірою звертаючись до «психології» жанру «товарним знаком» есею називають прямолінійність, інтимність та голос, звернений до уявної аудиторії, і ці риси, наголошує дослідник, роблять есей ідеальною формою ХХІ століття.

У публіцистичному есеї засоби інтертекстуальності, нагромаджуючи змістові значення, виконують ще й низку соціокомунікативних функцій, покликаних активізувати читачське сприйняття: це «засіб спрогнозувати реакцію аудиторії на певну інформацію, здатну всі ці посилення розпізнати, і форма подачі своєї позиції (культурної, соціальної, політичної, естетичної), тобто – суб'єктивація власного висловлювання через об'єктивацію чужого» [6, с. 221]. З іншого боку, публіцистичні есеї зазвичай не мають складного філософського характеру та насиченості інтертекстуальними зв'язками, оскільки ключовим критерієм медійного тексту є момент масового адресата [5, с. 82].

Отже, від початку існування есе несе потужний комунікативний заряд, який не має функцій пропаганди, а використовується з метою переконання.

Журналістський есей можна умовно назвати короткоіснуючим, тому що медійні тексти постійно витісняють одне одного, а літературний есей – довгоіснуючим, бо він породжує альтернативу, а не витіснення.

Із формального погляду есеїстиці притаманні літературні (емоційність, експресивність, іронічність, художні засоби) так і соціокомунікативні риси (актуальність, оперативність, вплив на аудиторію та медійність) [6, с. 136].

Список використаних джерел:

1. Балаклицький М.А. Есе як художньо-публіцистичний жанр : Методичні матеріали для студентів зі спеціальності «Журналістика». Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2007. 74 с.

2. Шевченко Тетяна Есеїстика українських письменників як феномен літератури кінця XX – початку XXI ст. : монографія. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2019. 584 с.
3. Жовтис Р.Є. Есе в сучасних періодичних виданнях. 2013. 26 с.
4. Михайлин І. Л. Основи журналістики : Підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2011 496 с.
5. Сільман К. В. Жанр есею з погляду соціальних комунікацій. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 3, 2018 136 с.
6. Silman K. Essay genre as a laboratory of national identity // *Ukraine und ukrainische Identität in Europa: Beiträge zur Standortbestimmung aus/durch Sprache, Literatur und Kultur*. München : Open Publishing LMU, 2017. С. 221–229.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-45>

Бондаренко І. В.

*здобувачка освітньої програми «Журналістика»,
першого бакалаврського рівня 4 курсу,*

*ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»
Науковий керівник:*

Стекольщикова В. А.

*кандидат наук із соціальних комунікацій,
завідувач кафедри журналістики та філології,*

ПЗВО «Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика»

ПРАКТИЧНІ НАВИЧКИ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ЖУРНАЛІСТА: ВПЛИВ МЕДІАТЕКСТУ НА ЧИТАЧА

Існують різні визначення поняття медіаграмотності. Якщо формулювати коротко, то це певна система знань та вмінь, яка дозволяє людині розуміти, як і навіщо сконструйовані медіамеседжі та медіапосили громадкості. Медіаграмотна людина помічає медіамеседжі у щоденному житті, вміє їх критично осмислювати та оцінювати.

У 90-ті роки XX століття в англомовній науковій літературі з'являється термін медіатекст, який швидко поширився. Сутність медіатексту як продукту масової інформаційної діяльності та масової комунікації полягає у вираженні конкретної інформації з метою впливу на громадську думку та переконання.